

راه‌اندازی خط لوله ESPO

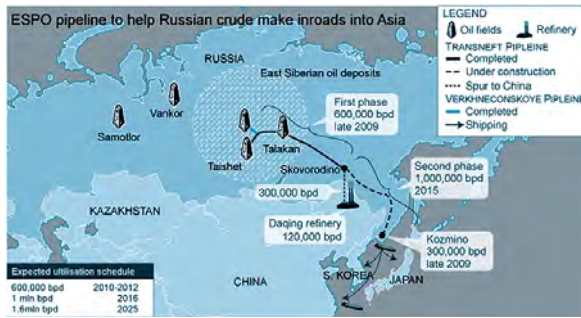
گامی بلند در متنوع‌سازی بازار نفت روسیه

سعید خوشرو - سید غلامحسین حسن‌تاش

نفت‌خام روسیه به بازار شرق تلقی می‌شود. این خط لوله ۴۸۰۰ کیلومتری روزانه ۳۰۰ هزار بشکه نفت‌خام روسیه را از سیبری غربی به بندر «کوزمینو» در سواحل شرقی این کشور، در نزدیکی بازارهای شرق آسیا از جمله چین، کره جنوبی و ژاپن، انتقال می‌دهد که ظرفیت آن با نصب تلمبه‌خانه‌های لازم به ۶۰۰ هزار بشکه در روز

بهره‌برداری از فاز اول خط لوله سیبری شرقی به اقیانوس اطلس، موسوم به ESPO (Eastern Siberia Pacific Ocean) در ماه‌های پایانی سال میلادی گذشته، گامی محکم برای ورود جدی

شرق، خواهناخواه، از سهم این دسته از صادرکنندگان نفت خواهد کاست. در چند ماه گذشته، خبرهایی مبنی بر ذخیره‌سازی نفت ایران بر روی آب با گزارش‌های مربوط به فروش نفت خام ESPO همراه بوده است. این‌گونه خبرها، به طور تلویحی حاکی از آن است که روسیه، عرصه را بر صادرکنندگان نفت از جمله ایران، تنگ کرده است. هم‌اکنون، اهمیت این موضوع دو چندان شده است زیرا از یک سو، مازاد ظرفیت تولید در بازار فراوان است و از سوی دیگر بخشی از مصرف‌کنندگان بزرگ به رکود اقتصادی دچار شده و از فشار تقاضا بر بازار کاسته‌اند. در چنین شرایطی روسیه مسیر خود را از غرب دچار رکود، به شرق همچنان پررونق، تغییر داده است. متولیان صنعت نفت روسیه، سیاست تنوع بازار نفت را در اولویت نخست قرار داده‌اند و برای دستیابی به آن هزینه‌های هنگفتی را پرداخت کرده و می‌کنند تا از این رهگذر، تصویر روشن و خوش‌نقشی از چشم‌انداز آینده صنعت نفت خود ترسیم کنند. خط لوله ESPO اگرچه در بازار جهانی تغییر کوچکی به شمار می‌آید اما بی‌گمان برای روسیه گامی بزرگ در متنوع‌سازی بازار است.

خط لوله ESPO برای کشور چین نیز اهمیت زیادی دارد. پاشنه آشیل رشد سریع اقتصاد و نیز گسترش سریع قدرت چین، مسأله امنیت انرژی برای این کشور است. درحالی‌که تمامی مسیرهای حمل نفت خلیج فارس و نیز تمام آبراه‌های جنوبی چین در کنترل آمریکایی‌هاست و همواره ممکن است تأمین نفت از جنوب چین به خطر بیفتد، هرگونه مبادی جایگزین تأمین نفت، برای چینی‌ها مغتنم بوده و ضریب امنیت انرژی آن‌ها را افزایش می‌دهد.

علاوه بر این بوجود آمدن یک بازار عرضه نفت در شرق می‌تواند برای کشورهای عمده واردکننده نفت در شرق فرصتی مغتنم باشد. کشورهای چین، ژاپن و کره جنوبی همواره از بالا بودن نسبی قیمت نفت در شرق گله داشته و معتقد بوده‌اند که تفاوت قیمت‌ها در شرق با هزینه‌های انتقال قابل توجه نیست و احساس نوعی اجحاف می‌کردند. این کشورها در هماهنگی با یکدیگر علاقمند بوده‌اند که یک بازار مستقل و یک نفت‌خام شاخص را در شرق تعریف کنند که تا حدودی کنترل قیمت نفت به مقصد بازار شرق را در دست گیرند و قدرت مانورشان افزایش یابد. ■

خواهد رسید. فاز اول این خط لوله برای انتقال نفت‌خام تولیدی چند میدان نفتی در سیبری شرقی تا منطقه «اسکوورودینو» اینک مورد بهره‌برداری قرار گرفته است. قرار است که فاز دوم این خط لوله در سال ۲۰۱۳ مورد بهره‌برداری قرارگیرد تا نفت به مقصد نهائی یعنی بندر «کوزمینو» برسد به این منظور باید ظرفیت بارگیری در بندر «کوزمینو» نیز از ۳۰۰ هزار بشکه کنونی به ۶۰۰ هزار بشکه در روز افزایش یابد. افزون بر این، یک خط لوله به طول ۶۴ کیلومتر و با ظرفیت ۳۰۰ هزار بشکه از منطقه «اسکوورودینو» به رودخانه آمور در مرز دو کشور روسیه و چین نیز به وسیله شرکت «ترانسفت» روسیه و امتداد آن به طول ۹۹۲ کیلومتر به وسیله شرکت CNPC چین خاک چین نیز در حال ساخت است تا نفت روسیه را به پالایشگاه «داکوئینگ» چین برساند و انتظار می‌رود که این قطعات نیز تا زمستان امسال به بهره‌برداری برسد.

متنوع‌سازی بازارهای نفت و گاز، یکی از شاخص‌ترین سیاست‌های نفتی روسیه است که مقامات روسی سال‌هاست اهمیت آن را دریافته‌اند و چند سالی است که دستیابی به این هدف را با جد و جهد تمام دنبال می‌کنند. اگرچه مقدار کنونی نفت انتقالی از طریق این خط لوله به بندر «کوزمینو» تنها ده درصد از نفت انتقالی روسیه به بنادر موجود در آب‌های آزاد است، اما این مقدار، تمام نفتی است که از مبدأ روسیه به بازار شرق راه یافته است. هم از این رو است که روسیه برای ساخت آن هزینه سنگینی را پرداخت می‌کند. دولت با اعمال تخفیف ۵۰ درصدی در عوارض صادراتی و تخفیف چشمگیر در هزینه انتقال نفت، نشان داده است که به نقش‌آفرینی جدی در بازار رو به رشد شرق چشم دوخته است و برای دستیابی به این هدف از هیچ تلاشی فروگذاری نمی‌کند. شایان توجه است که افزون بر هزینه‌های مستقیم برای ساخت خط لوله، بیش از ۵ میلیارد دلار از درآمدهای بالقوه دولت، به سبب تخفیف‌های در نظر گرفته شده، کاسته خواهد شد.

شرق‌گرایی روسیه و راه‌اندازی خط لوله ESPO پیامدهای گوناگونی را در بازار نفت بر جای خواهد گذاشت. نخست این‌که خریداران سنتی نفت روسیه از دستیابی به بخشی از نفت صادراتی این کشور باز خواهند ماند. در پنج ماه نخست امسال، با وجود افزایش صادرات نفت روسیه، میانگین صادرات روزانه نفت این کشور به بازارهای غرب ۱۲۶ هزار بشکه کاهش یافته است. گفتنی است که نفت حوزه «وانکور» متعلق به شرکت «روسنفت» که تا به حال به بازار غرب انتقال می‌یافت، بیشترین منبع تأمین نفت‌خام این خط لوله است. کاسته شدن از مقدار تحویل نفت‌خام به کشورهای اقمار روسیه نیز از پیامدهای راه‌اندازی خط لوله ESPO است.

عرضه‌کنندگان خاورمیانه‌ای نفت‌خام به شرق آسیا، نیز از دیگر نقش‌آفرینان بازار نفت هستند که نمی‌توانند نسبت به سیاست‌های نفتی روسیه بی‌تفاوت باشند. ورود روسیه به بازار